

Katastrofa jedrenjaka „Peti Dubrovački“

Jozo Luetić

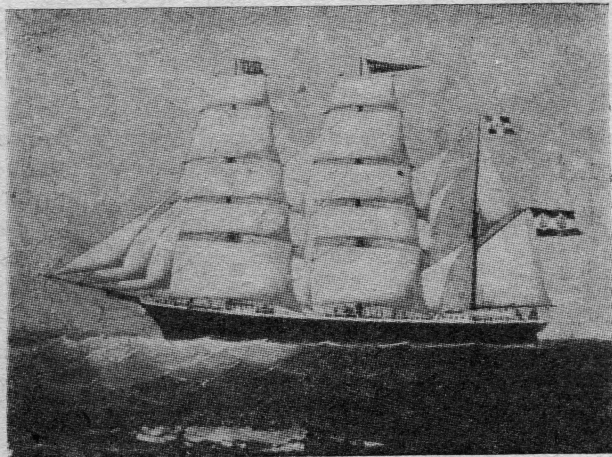
Zabilježeni su nam mnogi i mnogi brodolomi naših jedrenjaka u prošlosti, koji su registrirani u šturim službenim izvještajima. Međutim, mali nam je broj opisa brodoloma i nezgoda na moru ostao sačuvan, pa kad danas pronađemo u starim izvještajima originalne opise brodoloma u kojima preživjeli članovi posade neposredno pričaju o pojedinom slučaju, onda te zapise radozno pročitamo. Pročitamo i sjetimo je mukotrpnog života naših pomoraca, koji su u momentima brodoloma ili jakog nevremena ulagali nadčovječanske napore u nastojanju da bi spasili svoj goli život i brod. Ali mnogi nijesu uvijek imali uspjeha.

Ovom prigodom donosimo vrlo zanimljiv slučaj brodoloma jedrenjaka tipa barka »Peti Dubrovački«, koji je bio vlasništvo poznatog »Dubrovačkog pomorskog društva« iz Dubrovnika.

Katastrofalni slučaj ovog dubrovačkog jedrenjaka tekao je ovako:

Pomorski kapetan Bazilio Kršanac, rodom i obitavalištem iz Boke Kotorske, zapovjednik dubrovačkog barka »Peti Dubrovački« zajedno sa poručnikom broda i još sedam članova brodske posade spasili su se. Spasili su ih malobrojni stanovnici jedva naseljenog, skoro pustog otoka, koji se nalazi u grupi otoka i otočića na sjeveru Škotske. Vijest o njihovu spasavanju dobila se putem staklenke (flaše), koju su pronašli u moru neki ribari i pismo koje su izvadili iz staklenke uručili pomorskim vlastima u Liverpoolu. Naime, po občaju brodolomaca, kad nemaju pogodnije sredstvo poštanske komunikacije, napišu pismo zapečate ga u staklenku i puste je da je struja stihijom donese do nekog naselja u nadi da im se odatle uputi pomoć. I uistinu brodolomci »Petog Dubrovačkog« su imali sreću. Netom su pomorske vlasti u Liverpoolu doznale, da se brodolomci nalaze na tom pustom otoku bez hrane, a da im stanovnici ne mogu pružiti pomoć, jer i sami oskudjevaju, odmah su uputili njihov parobrod »Jacal« u pomoć. Ovaj parobrod im je odnio potrebnu pomoć u hrani, preuzeo ih i preveo do Engleske.

Međutim, napomenuti ćemo da je »Peti Dubrovački«, koji je bio tipa jedrenjaka barka od 886 tona, imao brodsku posadu od 15 ljudi. Pa, što se dogodilo sa tako velikim jedrenjakom? Što se zbilježilo sa ostalih sedam mornara članova posade »Petog Dubrovačkog«? Promisliti će se odmah — sigurno se brod potopio ili razlupao o hridi pomenutih grebenastih sjevero-škotskih otoka, a onih sedam mornara su izgubili živote u ledenom škotskom moru. To bi bilo logično i zaključiti nakon prije rečenog i nakon službene izjave zapovjednika kap. Kršanca o gubitku »Petog Dubrovačkog«. Naime, kap. Kršanac je pred ondašnjim austrijskim konzulatom u Liverpoolu izjavio da se brod potopio i da su onih se-

„Peti Dubrovački“

dam mornara izgubili živote. Na osnovu te izjave konzul je obavijestio domaće vlasti o utapljanju mornara. Vlasti su nakon toga — obzirom na imovinske odnose iz nasljedstva i tome slično — ove proglasili mrtvim, i njihova ih je rodbina oplakala. . . .

Međutim, »utopljenici« se nijesu utopili, a »mrtvi« nijesu umrli! U stvari, evo što se, po pričanju onih preostalih mornara, dogodilo s njima i sa »Petim dubrovačkim«:

»Peti Dubrovački« je plovio u balastu bez tereta, tako da je brod bio dosta lagan. Zbog toga se u jakom nevremenu brod jako nagnuo na jednu stranu, jer mu se sovrnja (balast) pomakla na tu stranu, tako da se više nije s brodom moglo upravljati. To je bilo 17. I. 1877. godine. Toga dana su zapovjednik »Petog Dubrovačkog« i osmerica članova posade napustili brod i spasili se na onom škotskom otočiću. Ostalih sedam mornara odbili su da napušte brod. Oni su nekoliko dana po uzburkanom moru nastojali osposobiti brod za dalju plovidbu. I to im je pošlo za rukom. Međutim, obzirom da nijedan među njima nije bio sposoban da upravlja brodom, jer nisu poznavali ni osnovne pojmove o astronomskoj navigaciji, brod je bio žrtva vjetera, mora i struja. Dakle, lutali su. Nisu znali kuda plove. Nakon punih 14 dana napokon »Petog Dubrovačkog« sretne jedan norveški skuner. Čudan način navigacije »Petog«, a potom i sumnjivi znakovi s njega upozorili su Norvežane, da im se približe. Čim su doznali o čem se radi, Norvežani su ponudili sedmorici mornara da će ih preuzeti na njihov brod i prevesti ih u neku luku. Navodno su ovi odbili napustiti »Peti Dubrovački«, jer je brod još uvijek bio u ispravnom stanju. Norveški skuner se udaljio.

I tako su nastavili lutanjem. Nakon nekoliko dana nanovo ih zahvati takova oluja, da su bili primorani za sveopći spas, presjeći veći dio takelaže. Da nesreća bude veća počelo je i more nadirati u unutrašnjost broda. U takovom očajnom stanju, jedan među njima je ugledao negdje u daljini na samom horizontu neki bijeli obris. Da li je to kopno pokriveno snijegom ili su to plutajuće ledene sante negdje u Sjevernom ledenom moru? Crne misli, želje i nada u spas. Kopno je! Konačno su ipak i oni sami brod upravili prema željenom cilju! Ali, bilo je kasno . . . »Peti dubrovački« je već bio pun morske vode i tek što nije došla do glavne palube.

Jedva im je uspjelo spustiti u more dva čamca za spasavanje u koje su ukrcali nešto hrane, odjeće, pokrivača, busolu, brodske isprave i još neke potrepštine. Preostala posada »Petog dubrovačkog« napokon je napustila već toneći brod. Netom su ova dva krhka čamca za spasavanje zaplovila prema kopnu, jedan norveški ribarski brod približi im se i pruži im potrebnu pomoć.

Dakle, gdje su se našli brodolomci? — Na sjevernoj obali Norveške. Slučaj je htio, da se među norveškim ribarima koji su spasili brodolomce, nalazio jedan naš čovjek rodom iz Rijeke, koji im je bio pri ruci.